

۱۵۵/۲

۲-۲ آموزش

۱۵۴,۲

تعداد واحد: ۲

کد: ۴۸

نام درس: مسائل فلسفه (۲)

کد: ۴۶

پیش نیاز: مسائل فلسفه (۱)

الف - منبع مطالعه

جزوه متون (ارسال می شود)

ب - ضمايم

ندارد

ج - ارزشیابی

۱ - امتحانات

- ماهانه اول: ندارد

- میان ترم: (۳۵ نمره / هفته نهم)

- ماهانه دوم: ندارد

- پایان ترم: (۵۰ نمره / هفته هجدهم)

۲ - تکالیف

- تکلیف الزامی - فردی - هفته سیزدهم - ۱۵ نمره

مخصوص جامعه بهائی است .

فهرست مطالب راهنمای درس

<u>مفحه</u>	<u>عنوان</u>	<u>شماره</u>
۲	برنامه مطالعه هفتگی	۱
۳	معرفی درس	۲
۶	اهداف درس	۳
۷	معرفی منابع درس	۴
۹	روشهای مطالعه	۵
۱۰	راهنمای مطالعه هفتگی	۶
۱۶	ارزشیابی درس	۷
۱۶	نمونه سوالات امتحانی	۸
۱۷	راهنمای تکلیف الزامی	۹

هفته‌های ترم	فصول و موضوعات مورد مطالعه
اول و دوم	فصول اول و دوم و سوم (ملاحظات در باب فلسفه + روشهای فکری اسلامی + کلیات)
سوم و چهارم	فصلهای چهارم و پنجم و ششم (مفهوم وجود + اصالت وجود یا ماهیت + وحدت تشکیکی وجود)
پنجم	فصلهای هفتم و هشتم (احکام سلبی وجود + وجود ذهنی)
ششم و هفتم	فصلهای نهم و دهم (مواد ثلاث + وجوب وامکان)
هشتم	مرور دروس گذشته
نهم	امتحان میان ترم
دهم و یازدهم	فصلهای یازدهم و دوازدهم و سیزدهم (ماهیت و احکام آن + مقولات دهگانه + علیت تا اقسام علت و معلول)
دوازدهم و سیزدهم	ادامه فصل سیزدهم (علیت از اقسام علت و معلول تا آخر فصل)
چهاردهم	فصل چهاردهم (وحدت و کثرت)
پانزدهم و شانزدهم	فصلهای پانزدهم و شانزدهم (حدوث و قدم + مباحث مربوط به حرکت و زمان)
هفدهم	مرور دروس گذشته (همه فصول از اول تا آخر)
هجدهم	امتحان پایان ترم

ارسال تکلیف درس

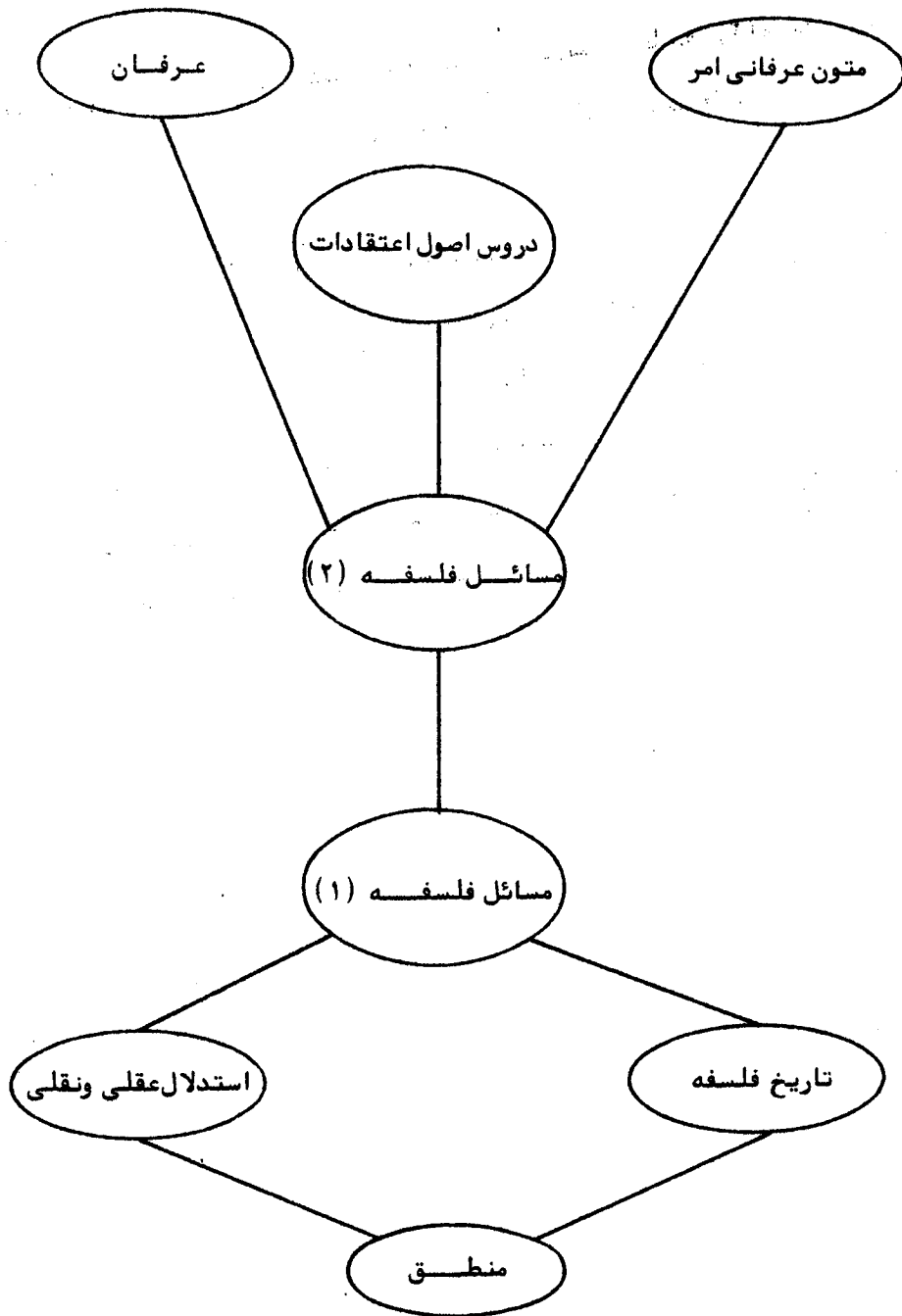
۲- معرفی درس

الف - درس مسائل فلسفه (۲) شامل مسائل وقواعد فلسفه اسلامی می‌باشد و می‌توان آن را حاوی برخی از اصول معتبر در فلسفه اولی یا الهیات عام در جهان اسلامی دانست.

ب - حجم متون درسی به گونه‌ای تالیف‌گردیده که با دو واحد درسی معادل باشد و در عین حال لطمه‌ای به کلیت مباحث آن وارد نگردد.

ج - به لحاظ اینکه سلسله دروس فلسفه زمینه ساز و مقدماتی است برای دروس اصول اعتقادات اهل بها، که لا اقل از نظر القاط و اصطلاحات بستگی زیادی با فلسفه و عرفان اسلامی دارد، بی‌مناسبت ندیدیم که در مسائل فلسفه (۲) (بدلیل ارتباط بیشترش با دروس بعدی) بعد از مسائل فلسفه (۱) (که حاوی آراء فلسفه غرب می‌باشد) قرار گیرد تا از جهت زمان مطالعاتی به دروس اصول اعتقادی نزدیک تر باشد البته به علت تقدم تاریخی معمولاً "فلسفه اسلامی قبل از فلسفه غرب مطالعه می‌شود اما مباحث مطروحه بگونه‌ای است که این جابجائی تأثیری بر کیفیت مطالعه نمی‌گذارد علاوه بر این از لحاظ تاریخی ارتباط آنها با یکدیگر در درس تاریخ فلسفه مشخص گردیده است. از جهتی نیز قرار گرفتن این درس در ترمهای بالاتر امکان فراهم شدن مقدمات فهم بهتر درس را برای دانشجوی بیشتر می‌سازد زیرا این درس ناگزیر از عبارات عربی بهره می‌گیرد و هرچه آگاهی دانشجوی از زبان عربی و فارسی بیشتر باشد مطالب آن را راحت تر در خواهد یافت.

د - برای فهم بهتر نحوه ارتباط این درس با سایر دروس متناسب به نمودار ذیل توجه نمائید.

- دروس منطق و استدلال عقلی و نقلی : پایه و مبنای درس مسائل فلسفه (۲) می باشد زیرا بسیاری از مسائل فلسفه اسلامی بر اساس قضایا، قیاسها و براهین منطقی است و در کلیه مسائل فلسفی از اصطلاحات منطقی بهره گرفته شده .

- درس تاریخ فلسفه : اهم مسائل فلسفه اسلامی بطور اجمال و در برخی موارد بطور مشروح در این درس مطرح شده و زمینه مناسبی برای مطالعه درس مسائل فلسفه (۲) می باشد .

- مسائل فلسفه (۱) : از آنجائی که بحث فلسفه اولی در درس مسائل فلسفه (۱) مطرح شده و بیشتر

مباحث مسائل فلسفه (۲) به مباحث فلسفه اولی می پردازد زمینه های لازم را برای مطالعه فراهم می سازد .

- درس مسائل فلسفه (۲) مقدمات لازم و مناسب را از لحاظ اصطلاحات و الفاظ و مبانی برای درک بهتر

دروس اصول اعتقادات و عرفان و متون عرفانی امر فراهم می سازد .

۳-اهداف درس

الف - هدف کلی

درک و فهم برخی از مبانی و مسائل فلسفه اولی در جهان اسلام

ب - اهداف آموزشی

- ۱- نظرات مختلف را درباره فلسفه اسلامی بیان کند.
- ۲- تفاوت دیدگاه اهل‌بهاء با اصحاب ادیان دیگر را در باب معارف بشری (نظیر فلسفه) توضیح دهد
- ۳- سبب‌نیاز به مطالعه فلسفه اسلامی را برای طالب معارف بهائی بیان نماید.
- ۴- اصطلاحات و مفاهیم اصلی فلسفه اسلامی را شرح دهد.
- ۵- علت غیر قابل تعریف بودن برخی از مفاهیم فلسفه اولی نظیر وجود، وحدت، کثرت و ... را بیان نماید.
- ۶- مفاد قواعد و اصول فلسفه اسلامی را بیان کند.
- ۷- دلیل یا دلایل اقامه شده از طرف متفکران اسلامی بر آراء فلسفیشان را تقریر نماید (مثل: اصالت وجود یا ماهیت - وجود ذهنی - حرکت جوهری - قدمت عالم و ...)
- ۸- انتقادات وارد بر آراء مخالفان را توضیح دهد (مثل بررسی نظریات مربوط به وجود ذهنی از قبیل نظریه اشباح - نظریه اضافه)
- ۹- آراء مختلف درباره یک نظریه فلسفی را ذکر و رای غالب را توضیح دهد (مثل نظریه وحدت وجود - کثرت وجود و ...)
- ۱۰- اقسام مختلف و شقوق گوناگون موضوعات انقسام یافته (نظیر اقسام ترکیب - اعتبارات مختلف ماهیت اقسام ترکیب، اقسام علل و ...) بیان نماید.
- ۱۱- معانی مختلف اصطلاحاتی را که مشترك لفظی اند (نظیر معانی امکان - اصالت و ...) توضیح داده و معنی مورد نظر در فلسفه اسلامی را مشخص سازد.
- ۱۲- احکام مربوط به هر موضوع را (نظیر احکام سلبی وجود - احکام عدم و ...) بیان کند.
- ۱۳- مصادیق اقسام مختلف هر موضوع را نام ببرد (نظیر مصادیق قدم ذاتی و زمانی و ...)

منبع مطالعه این درس مجموعه‌ای است که با اقتباس از برخی منابع و آثار معتبر فلسفه اسلامی تدوین و تالیف گردیده است و تلاش بر این بوده که ویژگیهای ذیل را دارا باشد.

۱- حتی الامکان مناسب با مطالعات معارف امر مبارک باشد به این معنی که با مطالعه آن فهم و درک آن دسته از آثار امری که به نحوی با اصطلاحات و اصول یا تفکر فلسفی ارتباط مستقیم یا غیر مستقیم دارند تا اندازه‌ای به سهولت میسر باشد.

۲- حاوی اهم اصول وقواعد فلسفه اسلامی باشد بطوری که دانشجوی با مطالعه آن کلیات فلسفه اسلامی را دریابد و در صورت اشتیاق با این مقدمات قادر به ادامه مطالعات عمیق تر در این رشته گردد.

۳- در مباحث مطروحه از آراء نمایندگان اصلی فلسفه اسلامی استفاده شده و حتی المقدور اصول وقواعدی که صحت آنها مورد پذیرش اعظم حکمای اسلامی اند عنوان و مطابق نظراتشان بررسی گردند.

۴- ایرادهای اساسی وارد به هر قاعده یا اصل فلسفی طرح و جواب اهل حکمت به آنها بطور اجمال عنوان گردند.

۵- از دلائل اقامه شده برای اثبات هر بحثی به روشن‌ترین و محکم‌ترین آنها بسنده شود.

۶- مطالب به صورت منطقی تنظیم یابد به گونه‌ای که هر مبحثی زمینه ورود به مباحث بعدی را فراهم سازد و دریافت مسائل بعدی را سهل و آسان نماید.

۷- اصطلاحات مورد نیاز هر مبحث در حد لازم شرح و توضیح داده شوند به شرطی که انسجام و انتظام مباحث چندان لطمه‌ای نبینند.

۸- مباحث و مطالب فلسفی به صورت روان و خالی از دشواریهای فنی تالیف یافته از ورود به مباحث معضل و پیچیده خودداری گردد. و در عین حال خدشه‌ای به اعتبار فلسفی آنها وارد نگردد.

۹- مطالب مطروحه زمینه ساز مطالعات عمیق تر و راحت‌تر اصول اعتقادات اهل بها و دروس عرفان و احیانا " الهیات بالمعنی الاخص باشند.

ب- منابع تکمیلی

سال انتشار	انتشارات	نام کتاب	مؤلف
۱۲۶ بدیع	موسسه مطبوعات امری	رشحات حکمت جلد اول	۱- سلیمانی عزیزالله
۱۳۶۱ شمسی	انتشارات حکمت	شرح مختصر منظومه	۲- مطهری مرتضی
۱۳۷۰ شمسی	انتشارات شفق	در آمدی برآموزش فلسفه	۳- غرویان محسن
۱۳۶۴ شمسی	انتشارات سازمان تبلیغات اسلامی	آموزش فلسفه	۴- مصباح یزدی محمدتقی
۱۳۶۰ شمسی	انتشارات حکمت چاپ دوم	کاوشهای عقل نظری	۵- حائری یزدی مهدی
۱۳۹۷ قمری	انتشارات مرکز بررسیهای اسلامی قم	اصول فلسفه رئالیسم	۶- علامه طباطبائی سید محمد حسین
۱۳۷۵ شمسی	انتشارات امیر کبیر	فرهنگ علوم فلسفی و کلامی	۷- سجادی سید جعفر
۱۳۷۴ شمسی	انتشارات دارالعلم قم	دروس فلسفه	۸- شیروانی علی
۱۳۶۵ شمسی	انتشارات صدرا	آشنائی با علوم اسلامی جلد اول	۹- مطهری مرتضی

توجه: توصیه می شود کتب رشحات حکمت، شرح مختصر منظومه، اصول فلسفه رئالیسم، دروس فلسفه به لحاظ جامعیتی که دارند بیشتر مورد نظر باشند و حداقل یکی از آنها را برای مراجعات تکمیلی فراهم نمایند. ضمن اینکه فرهنگ علوم فلسفی و کلامی (ویا فرهنگ علوم عقلی از دکتر سجادی) بعنوان مرجع اصطلاحات بسیار لازم است.

۵- روشهای مطالعه

اهداف آموزشی مبین مواردی است که دانشجو موظف به فراگیری آنها در درس می باشد برای تحمیل اهداف مشخص شده ابتدا لازم است به روش اجمالی مطالب درسی مطالعه گردد تا طرح کلی هر مبحث برای دانشجو فراهم شود سپس با عنایت کامل به اهداف آموزشی با روشهای دقیق خوانی و تجسسی به مطالعه درس پردازد.

در پایان مطالعه هر فصل خلاصه آن با توجه به اهداف درس در دفتری مرقوم گردد و با کمک نمودارها درخت حافظه موضوعات مهم هر مبحث برای مراجعات بعدی ثبت گردند بطوری که در هر مراجعه با حداقل زمان مطالب به سرعت مرور گردد.

یکی از شیوه های یادگیری این نوع دروس مباحثه و یادآوری مطالب برای دیگران است در این حالت ذهن از حالت انفعالی خارج شده به فعالیت دست می زند و به جای اتکا به متن درس متکی به قوای خود می گردد و در این حالت میزان یادگیری به مراتب افزایش می یابد لذا توصیه می شود در صورت تشکیل کلاس حتما " در آن شرکت فعال داشته باشید و در صورت عدم امکان حضور در کلاسها و مجامع دانشجویی مطالب را برای افراد دیگر بازگو نمایید ولو این افراد فقط جنبه خیالی داشته باشند. این درس کاملا " براساس دروس ترمهای گذشته استوار است و بدون شك رجوع به آنها در صورت لزوم کمک زیادی برای فهم بهتر این درس خواهد نمود خصوصا " دروس - منطق، استدلال و همچنین درس تاریخ فلسفه بی آنکه بتوان از مزایای دانستن زبان فارسی و عربی صرف نظر کرد. اما مراجعه به دروس قبلی مربوط به مباحث فلسفی خصوصا " تاریخ فلسفه شاید ضرورت تام داشته باشد زیرا در آنجا آراء فلاسفه بطور کلی مورد مطالعه است و دانستن آنها در تعمیق مطالب این درس کاملا " موثر و مفید است.

۶- راهنمای مطالعه هفتگی

هفته‌های اول و دوم

در این دو هفته سه فصل مورد مطالعه شما عزیزان قرار می‌گیرد فصل اول "مقاله ملاحظاتی در باب فلسفه" نام گرفته زیرا اشاراتی بس گذرا در جوانب فلسفه دارد با وجود آن برخی از مواردش که در اهداف آموزشی مورد تاکیدند لازم است با دقت بیشتری مطمح نظر باشند تا انشاء الله در فرصتهای بعدی بتوان به تکمیل آنها پرداخت. فصل دوم شامل روشهای فکری اسلامی است و شما تفصیل آنها را در درس تاریخ فلسفه ملاحظه فرموده^{اید} و در اینجا بدلیل اهمیت موضوع به گونه‌ای فشرده جهت یادآوری مطرح شده‌اند مسلما " شما قادر خواهید بود در حداقل زمان این فصل را مرور و مطالب مورد نظر را با قوت بیشتری تحصیل نمائید و آمادگی لازم را برای دروس بعدی پیدا کنید فصل سوم تحت عنوان کلیات شامل مباحثی است که دانشجوی لازم است قبل از بررسی مواضع جزئی درس فلسفه آنها را بیاموزد تا دریابد که اصلا " فائده و غرض از مطالعه فلسفه چیست و موضوع اصلی مورد مطالعه در آن کدام است و اصولا " چه تعریفی برای این علم ارائه شده است لذا امید است دانشجوی بی‌آنکه خودش را دچار جزئیات سازد در مجموع بتواند در باب هر یک از عناوین مذکور توضیح مختصر و روشنی ارائه نماید. بهر حال علاوه بر اینکه این سه فصل را با روشهای مطالعه که قبلا " آنها را آموخته‌اید تحت مطالعه دقیق خود قرار می‌دهید حتما " برای یادآوریهای بعدی خلاصه امهات درس را با توجه به اهداف آموزشی مرقوم دارید تا در مرورهای کلی یاریتان دهد. زیرا مطالعه همه قسمتها در درس فلسفه برای درک بهتر و درست تر مباحث بعدی ضرورت دارند.

هفته‌های سوم و چهارم

در این دو هفته سه فصل دیگر درس تحت عناوین مفهوم وجود، اصالت وجود یا ماهیت، وحدت تشکیکی وجود مورد مطالعه قرار می‌گیرند خوشبختانه در تاریخ فلسفه با کلیات اکثر مباحث این فصول آشنا شده‌اید اما در اینجا با تفصیل و دقت بیشتری آنها را مطالعه خواهید کرد و با تامل اندک در می‌یابید که چطور ذهن فلاسفه به تدریج با تفکر به تفکیک بین وجود و ماهیت و اصالت دادن به یکی از آنها رسیده و آنگاه در کثرت موجود وحدت را دریافته است و آن را با اثبات مراتب متحقق وجود معقول ساخته. صد البته ممکن است برخی از ما همه، نتایج بدست آمده را حداقل در جزئیات قبول نکنیم یا حتی پاره‌ای از آنها را عبث و بی‌بیهوده پنداریم ولی باید توجه داشته باشیم که يك فیلسوف خود را موظف به تفکر می‌داند و همین تفکر لاجرم به نتایج خاصی از اندیشه منجر می‌گردد. فکر فیلسوف با گسترشی که در جریان تفکر می‌یابد از هر اصلی فروعی را استنتاج کرده به پیش می‌رود و فیلسوف دیگری درباره نتایج آن به تامل و سپس به نقد و بررسی آنها می‌پردازد و به این نحو اندک اندک برخی آراء قبول عام یافته و برخی دیگر مردود یا مورد بی‌اعتنائی واقع می‌شوند. بهر حال بهتر این است که لحظاتی خود را به جای فلاسفه گذاشته و خود را مواجه با مشاغل ذهنی آنها سازیم آنگاه

ببینیم چگونه خواهیم اندیشید و ناگزیر فکر ما به چه باورهایی خواهد رسید. حال بهتر است مباحث اصلی این درس را نیز همانند درس گذشته خلاصه کرده و در کنار مطالب قبل قرار دهید و جهت رفع ابهامات احتمالی و تکمیل موارد مطالعه خود به منابع معرفی شده در درس قبل مراجعه کنید و در صورت ایجاد فرصت با مباحثه چند جانبه مطالب درسی را به صورت فعالتری یاد بگیرید.

هفته پنجم

برنامه زمان بندی بنحوی است که حتی الامکان ارتباط مباحث با یکدیگر حفظ گردد بنابراین اکثراً " هر بخش مطالعاتی ناگزیر در دو هفته انجام می‌گیرد تا اتصال مباحث از بین نرود دانشجوی فعال و منظم با مطالعه، پی‌گیر و مراجعات مکررش فرآیند دقیق یادگیری را تضمین می‌کند. در این هفته امکان قرار دادن دو مبحث در یک هفته فراهم بوده است که شامل دو مبحث احکام سلبی وجود و وجود ذهنی می‌گردد. در مبحث نخست شما با ویژگیهای وجود بنحو سلبی آشنا می‌گردید یعنی اینکه وجود حقیقی از هر نقصی مبری بوده و آنچه نقصی در آن تشخیص داده می‌شود بخاطر محدودیتی است که می‌پذیرد. به تبع همین بحث عدم نیز مورد مطالعه قرار می‌گیرد زیرا با حدی که وجود به خود می‌گیرد عدم اعتبار ذهنی می‌یابد و لذا به تبع بحث وجود احکامی نیز برای عدم نسبت داده می‌شود که بابری از اهم آنها در اینجا آشنا می‌گردید که برخی از آنها برای فهم بهتر اصول اعتقادات اهل بهاء ضرورت دارد مثل محال بودن اعاده، معدوم که رجعت ذاتی را نفی می‌کند و...

در فصل بعدی وجود ذهنی تحت بررسی قرار می‌گیرد که فی الواقع همان بحث معرفت شناسی فلسفه اسلامی است در این مبحث آراء مختلف متفکران اسلامی در باب علم عرضه می‌گردد که حاوی اهم نظریات آنان بوده تلاشهای محققانه آنان را در میدان کیفیت حصول علم نشان می‌دهد و ابتکارات ملاصدرا نمایانگر ذهن وقادیک انسان مابعدالطبیعی است که چطور توانسته لااقل اعجاب برخی از محققین بعد از خود را برانگیزد و مشاغل موجود بر نظریه وجود ذهنی را بگمان بسیاری مرتفع سازد ولی ما باید بدانیم که اهمیت اصلی یک فیلسوف در پذیرش و عدم پذیرش دیگران نیست بلکه در ایجاد فضای تفکری است که اذهان بعدی در آن به تاملاتی گسترده‌تر بتوانند بپردازند و میدان اندیشه را گسترش بخشند. بهر حال شما در این درس و درس دیگر تلاشهای پی‌گیر فلاسفه اسلامی را مشاهده می‌کنید علت اینکه از ملاصدرا نام برده می‌شود بخاطر این است که متاسفانه بعد از وی فیلسوف مبتکری در کشورهای اسلامی پدید نیامد و او شاید تنها کسی باشد که بتواند مسا حدی با اندیشمندان مبتکر قبل از خود مثل فارابی، ابن سینا، ابن عربی، غزالی، فخر رازی و ... مقایسه کرد و از زمره متفکران بزرگ اسلامی محسوب داشت.

بعد از مطالعه و تامل در مباحث خلاصه مسائل اصلی را در کنار خلاصه مطالب قبل یادداشت کنید و سپس به مباحث بعدی خود بپردازید. برای تکمیل و رفع ابهامات احتمالی به منابع مذکور در قبل رجوع کنید.

تذکر: توجه داشته باشید که انجام به موقع تکلیف زمانی میسر است که از قبل مقدمات لازم را فراهم کرده باشید
توصیه می شود که از همین حالا به انجام اینکار بپردازید تا فرصت کافی برای انجام به موقع و شایسته آن داشته
باشید.

هفته ششم و هفتم

لطفاً " خلاصه دروس قبل را یکبار دیگر مرور کرده آنگاه طبق روشهای مطالعه اجمالی و دقیق خوانسی
مباحث این دو هفته را با تامل مطالعه فرمائید مسلماً " متوجه اهمیت این درس و ارتباط آشکار آن با اصول
اعتقادات اهل بهاء خواهید شد چرا که مبحث مواد ثلاث مکرر در آثار طلعات مقدسه بهائی به انحاء مختلف
مورد عنایت بوده اند و بخصوص فهم اصطلاحات آن کمک شایانی در درک هرچه بهتر برخی آثار مبارکه می کند
ضمن اینکه در مناقشه بین اهل کلام و حکمت در زمینه ملاک نیازمندی به علت، رای و نظر اهل حکمت بیشتر
مورد پذیرش واقع شده است بدلیل همین احساس نیاز به فهم صحیح معانی اصطلاحات بوده که برخی از آنها را
توضیح داده ایم مثلاً " تقسیم وجود به اقسام فی نفسه و فی غیره و ۰۰۰ علاوه بر نیاز خود درس برای فهم بسیاری
از مطالب عرفانی در آثار امری مورد نیازند لذا امید است به دقت مورد توجه و تمعن قرار گیرند.

تقسیم وجود به مواد سه گانه کار ذهن است و آنچه دارای تحقق عینی است چیزی می باشد که واجب است
ولی ذهن حالات مختلف را تصور می کند و این تقسیم بندی را انجام می دهد و همین تقسیم بندی به اعتبار
دیگری از لحاظ منطقی نیز انجام می گیرد که تفصیل و تفاوت آنها از یکدیگر در متن آمده است. در بحث وجوب
و امکان قواعد مهمی مورد بررسی قرار می گیرد که شاید قاعده ترجیح بدون مرجح ۰۰۰ از اهم آنها باشد زیرا که
از اصول ضروری هستی شناسی است و همان قانون علیت و یا پایه آن است و با انکار اصل علیت هستی شناسی
معنای خود را لا اقل در مفهوم متعارف خود از دست می دهد. با پایان مطالعه درس که خلاصه برداری شما را
در پی دارد مواد لازم جهت آمادگی برای امتحان میان ترم فراهم شده است و شما با اطمینان از زحمات هفته های
گذشته به توفیق خود اطمینان می یابید.

هفته هشتم

این هفته را اختصاص می دهید به مرور ماحصل هفته های گذشته و نباید این فرصت را از دست بدهید
ابتدا سعی کنید عناوین درس را با توجه به اهداف آموزشی به صورت سوال مطرح نموده به آنها پاسخ دهید و
با مراجعه به خلاصه های خود از توانائی خودتان مطمئن گردید و احياناً " نکات فراموش شده را با خلاصه ها و
متن درس بخاطر بیاورید. در صورت امکان با سایر دانشجویان مطالب کلیدی را مورد بحث و بررسی قرار
دهید و نکات اصلی را برای یکدیگر یادآوری و توضیح دهید. بهر حال فعالیتهای این هفته مجال خوبی برای

شما خواهد بود تا هم ارتباط مباحث را بیش از گذشته درک کنید و هم به تبع آن بسادگی از عهده پاسخگویی بسه سوالات برآئید . موفق باشید .

هفته نهم : امتحان میان ترم

هفته دهم و یازدهم

با امید به اینکه به خوبی از عهده امتحانات برآمده باشید و با روحیه بهتری مطالعات خود را ادامه دهید . اگر چنانچه به دلایلی بطور شایسته به سوالات پاسخ نداده‌اید نگران نباشید زیرا هنوز دیر نشده با کمی تلاش و اراده به انجام تکلیف مطمئنا " توفیق کسب رضایت خاطر خود را خواهید یافت " . تا اینجا با برخی از مفاهیم کلیدی فلسفه اسلامی آشنا شده‌اید و با تجربه ، گرانبهای خود قادر خواهید بود که با مفاهیم اساسی دیگر با سرعت و سهولت بیشتری آشنا گردید و از مطالعه مباحثی که جنبه فلسفی دارند چه در آثار امری و چه در آثار دیگران لذت برده و در دنیای آنها وارد گردید و از دیدن افقهای وسیع تر تفکر بهره‌مند باشید .

در این دو هفته با سه مبحث دیگر آشنائی بیشتری می‌یابید ابتدا فصل مربوط به ماهیت و احکام مربوط به آن را مطالعه می‌نمائید البته مرور سریع خلاصه دروس گذشته زمینه لازم را برای ایجاد فضای مناسب مطالعاتی فراهم خواهد ساخت . بحث مربوط به مقولات دهگانه را که قبلا " در منطق مطرح بود بدلیل ارتباط مستقیم با مبحث وجود و اقسام آن بعدها ترجیحا " در فلسفه مطرح و بررسی کرده‌اند که حق هم همین است .

بهرحال مطالعه این مبحث برای فهم مباحث بعدی بسیار ضرورت دارد چنانکه مبحث ماهیت مقدمه همین بحث است و اصطلاحات هر دو مبحث شما را در تکمیل تکلیفتان (که تا کنون باید قسمت اعظم آن انجام شده باشد) یاری می‌کنند . مبحث سوم علیت می‌باشد که قسمتی از آن را در این مقطع باید مطالعه نمائید و بقیه را در دو هفته بعد . نیاز به توضیح اهمیت مطالعه این مبحث نیست زیرا از شدت بداهت تکرار آن باعث ملال و آزرده‌گی خواهد شد . لذا بدون تاکید بر اهمیت آن امیدواریم با دقت هرچه بیشتر آنها را مطالعه و در پایان خلاصه برداری نمائید بطوری که علاوه بر رفع نیازهای فعلی خودتان در ترمهای آتی نیز بتوانید از آنها استفاده کنید زیرا همه دروس این بخش بهم دیگر وابستگی دارند .

هفته های دوازدهم و سیزدهم

ادامه . مبحث بسیار مهم بلکه مهمترین مبحث فلسفه اولی را از لحاظ اصول اولیه آن مورد مطالعه قرار می‌دهید با اینکه بیشترین زمان به همین مبحث اختصاص یافت ولی حقیقتا " با همه تلاش خود فقط توانستیم عناوین و قواعدی از اصل علیت را که نیاز شدیدتری برای فهم آنها بود مطرح سازیم و سایر مباحث آن را بعهدہ ، علاقه‌مندان گذاشتیم و مباحث مطروحه نیز چه بسا در دروس بعدی تکمیل خواهد شد . چرا که

مسائل انسان شناسی (از قبیل جبر و اختیار) و خداشناسی براین پایه استوارند و آگاهی هرچه دقیق‌تر از این بحث و عناوین مربوط به آن ما را در فهم بسیاری از معضلات فکری کمک می‌کند. لذا در این دو هفته مبحث علییت را از ابتدا تا انتها بنحوا حسن مطالعه کرده و خلاصه برداری نمائید و در صورت علاقه به کتب تکمیلی و از جمله جزء اول رشحات حکمت مراجعه کنید.

در این مقطع شما باید تکلیف خود را تکمیل و پاک‌نویس کرده جهت ارسال تحویل دهید.

هفته چهاردهم

برای این هفته يك فصل در نظر گرفته شده است و با توجه به فرصتی که دارید می‌توانید بعد از مرور خلاصه دروس سابق خصوصا " مبحث علییت که ارتباط تنگاتنگی با این بحث دارد به مطالعه این فصل تحت عنوان " وحدت و کثرت " به پردازید. و با معانی اقسام اصلی آنها آشنا گردید برای فهم بهتر این مبحث که در آثار مبارکه کاربرد زیادی یافته است حتما " علاوه بر مراجعه به منابع تکمیلی نوار استاد دکتر داودی را تحت همین عنوان به دقت گوش کرد. و ظرایف زیبایی را دریابید تا هرچه بیشتر به ارتباط بین مباحث فلسفه شرق و آثار مبارکه روحی جدید به آنها داد و آنها را در جهت اجتماعی بکار گرفته، پی برید. لزومی ندارد که اقسام واحد را به ترتیبی که در شکل و متن آمده است بخاطر بسپارید تقسیم اصلی و اولیه آن که در متن تاکید بیشتر شده برای ما کفایت می‌کند و بقیه صرفا " برای آگاهی شما آمده است.

این درس اگر با مباحث اول مربوط به وحدت تشکیکی مورد مطالعه قرار گیرد و با آن مقایسه گردد نتایج بیشتری حاصل می‌گردد ضمن اینکه بیاد داشته باشید که بحث کاملا " فلسفی وحدت و کثرت در تعالیم مبارکه رنگ اجتماعی پذیرفته و اصل و تعلیم وحدت عالم انسانی به لحاظی با اصول آن توفیح پذیر می‌شود.

هفته‌های پانزدهم و شانزدهم

یکی از مباحث بسیار حساس و مهم هستی شناسی در فلسفه اسلامی حدوث و قدم است که اتفاقا " آثار مبارکه این امر مقدس درباره آن نظر صریحی دارد. البته شما با قسمتهایی از آن در تاریخ فلسفه آشنا شده‌اید ولی تفصیل فلسفی آن را در اینجا خواهید یافت و با آراء اصلی متفکران اسلامی در این باب قبلا " بخصوص در مبحث علییت آشنا گشتید و در اینجا اقسام حدوث و قدم و توضیحات مربوط به آن را مورد مطالعه خود قرار می‌دهید تا دانش شما در باب این مبحث کامل گردد تیمنا بیاناتی از حضرت عبدالبهاء را در همین زمینه که ضمنا " دارای ظرایف فلسفی خاص خود است زیارت می‌کنید مسلما " تفصیل مطلب در دروس بعدی یعنی اصول اعتقادی خواهد بود تا موضع صریح امر مبارک در این مقوله و سایر مباحث مربوط به هستی شناسی روشن گردد.

و نیز مقاله حرکت و مسائل مربوط به زمان را بعنوان آخرین مبحث فلسفه اسلامی مورد مطالعه قرار

خواهید داد. متأسفانه امکان طرح همه مباحث فلسفه اسلامی حتی به صورت اجمالی وجود نداشت لذا به گزینش مباحث عمده آن بسنده شد تا انشاءالله در فرصتهای بعد به تکمیل آن موفق گردید. زیرا سلسله دروس مربوط به فلسفه، مباحث کلیدی و کلی مطرح در غرب و جهان اسلام را در حد توان در اختیار شما عزیزان قرار داده است و حال علاوه بر اینکه زمینه لازم برای مطالعات بعدی بخصوص دروس اصول اعتقادات و عرفان اسلامی و متون عرفانی و فلسفی امر فراهم شده نمایی کلی نیز از ساختار فلسفه حاصل آمده لذا در صورت علاقه در هر يك از شاخه‌های آن می‌توانید به مطالعات تکمیلی تر بپردازید.

مبحث حرکت تادوره، صدرای شیرازی جزء مباحث طبیعیات بود زیرا قبل از وی فلاسفه اسلامی همه ماده را مشمول حرکت نمی‌دانستند بلکه ماده را دارای حرکت و با سکون می‌پنداشتند در حالی که مرحوم ملاصدرا همه عالم ماده را مقرون به حرکت دانست و لذا کل وجود به نظر او مشمول حرکت و ثبوت است و بدین صورت مبحث حرکت و به تبع آن مبحث زمان (مقدار حرکت) نیز از مسائل هستی‌شناسی گردید.

بهر حال مباحث اصلی این دو فصل را بعد از مطالعات دقیق خودتان به دقت خلاصه برداری نمائید و توجه داشته باشید که آراء و نظرات حکمای غربی را در باب زمان بیشتر برای آگاهی از نظرات مختلف در این باب ذکر کردیم. ضمن اینکه در مقایسه با کلام حضرت عبدالبهاء روشن می‌گردد که زمان با وجود ثبوت دارای وجود خارجی نمی‌باشد.

برای اطلاع بیشتر علاوه بر منابع مذکور در ابتدای جزوه به کتاب حرکت و استیفای اقسام آن اثر دکتر ملکشاهی از انتشارات سروش نیز می‌توان رجوع کرد.

هفته هفدهم

این هفته اختصاص به مرور کلی مطالب مطالعه شده در هفته‌های گذشته این ترم دارد. شما با مراجعه به خلاصه مباحث گذشته و با طرح سوالات و پاسخ به آنها قادر می‌شوید که نقاط ضعف احتمالی خود را مرتفع نمائید. بخاطر داشته باشید که در این ارزشیابی از همه مباحث سوال طرح می‌گردد تا معلوم گردد که دانشجوی تا چه میزانی قادر به ایجاد ارتباط موضوعات مختلف بوده و تا چه حدی بر کلیت مطلب چیره گردیده است. ضمن اینکه فرصت مناسبی برای او فراهم گردد تا احیاناً "اگر مسائل قبل را خوب مسلط نشده با مرور مجدد نقائص خود را بر طرف سازد مطمئناً" با پاسخهای دقیق‌تر حاصل زحمات خود را بدست خواهید آورد و توشه لازم را برای طی مراحل بعدی بر خواهید داشت.

ضمناً لازم به ذکر است که حدود ده نمره از نمرات پایان ترم تعلق به مباحث نیم ترم اول دارد.

موفق و موید باشید

۷- ارزشیابی درس :

ارزشیابی این درس با توجه به اهداف مشخص شده اش انجام می گیرد یعنی سوالات مربوط به امتحانات درس به صورت مستقیم مربوط به اهداف درس می باشد و در تکلیف به گونه غیر مستقیم ولی جامع بهمان اهداف نظر می شود. و این ارزشیابی در سه مرحله انجام خواهد شد.

۱- میان ترم با ۲۵ نمره

۲- تکلیف درس با ۱۵ نمره

۳- پایان ترم که شامل همه مباحث این درس خواهد بود با ۵۰ نمره

شکل سئوالات امتحان به صورت تشریحی است و دانشجو جواب هر سوال را با استنباطی که از متن درسی دارد به کمک درک و فهم خود بطور مستدل و روشن در جملاتی کوتاه ارائه می دهد و از پرداختن به مطالب زائد پرهیز می کند.

۸- نمونه سوالات امتحانی

- ۱- فلسفه اسلامی حاصل چه عواملی است ؟ موثرترین آنها کدامند؟ با ذکر دلیل توضیح دهید.
- ۲- روش عرفانی را توضیح داده تفاوت آن را با فلسفه خصوصا " حکمت اشراق بنویسید.
- ۳- منظور از امور عامه چیست ؟ و شامل چه موضوعاتی است ؟
- ۴- نظر شیخ احمد احسائی (ره) را درباره اصالت وجود یا ماهیت به اختصار و با ذکر دلیل بیان کنید.
- ۵- منظور از قاعده (الواحد ۰۰۰) چیست ؟ يك برهان بر آن اقامه نمایید.
- ۶- نظرا هل کلام را درباره قدمت زمانی عالم نوشته آن را نقد و بررسی کنید.
- ۷- قاعده فلسفی ذیل را توضیح دهید " ترجیح بدون مرجح محال است ".

۹- راهنمای تکلیف الزامی درس

هدف : آموخته‌های خود را بکار گرفته مفاهیم فلسفی برخی از فصول مذاکرات مبارکه را بنحو جامعی شرح دهد در هر برنامه آموزشی اصلی‌ترین هدف شاید این باشد که دانشجو بتواند آموخته‌های خود را بر مصادیق آنها تطبیق داده و به صورت عینی و بیرونی آنها را بکار گیرد لذا با ایجاد موقعیتهایی باید از ابتدای مطالعه دانشجو را به جهتی سوق داد که قوای نهفته خود را با آموخته‌هایش قرین ساخته و در جهت تحقق هدف مذکور برآید. بنظر می‌رسد انجام تکلیف یکی از بهترین راهها برای شکوفائی استعدادها و پنهان در دانشجو باشد تا هم در درس بینش عمیق‌تری پیدا کند و هم با میدان دادن به خلاقیت‌های خود زمینه عروج به مدارج بالاتر علمی و فرهنگی را فراهم سازد.

در جهت همین هدف بود که تکلیفی را برای شما عزیزان در نظر گرفتیم و آن عبارت از شرح و توضیح برخی از اصطلاحات و عبارات فلسفی کتاب مستطاب النور الابهی فی مذاکرات عبدالبهاء می‌باشد.

ضوابط انجام تکلیف

- ۱- اولین شرط، همت و اراده انجام منظم و مستمر این تکلیف است نه اینکه صرفاً " برای رفع تکلیف و اخذ چند نمره به انجام آن مبادرت ورزیده شود مسلماً " اگر دانشجو با انگیزه مقدس دانشجویی و فهم هرچه بهتر آثار مبارکه الهی به چنین عملی اقدام نماید علاوه بر اینکه به اصلی‌ترین هدف درس نائل خواهد شد بلکه به تبع آن خود بخود نمرات مربوط به این تکلیف را نیز از آن خود خواهد ساخت.
- ۲- ضمن اینکه می‌توان به کارهایی که دیگران (مثل نوار دکتر داودی درباره لوح فورل و لوح دنیا و...) بهمین شکل انجام داده‌اند به عنوان الگو نگریست اما در نهایت باید کار دانشجو باذوق و سلیقه و ابتکارات خود به سامان برسد نه اینکه تقلید صرف و کپی از مطالب دیگران باشد.
- ۳- برای هر ترم تکلیف خاص آن ترم در نظر گرفته شده است هر دانشجو مکلف است تکلیف مربوط به ترم خاص خود را (که شرح آن خواهد آمد) انجام و ارسال دارد و گرنه تکلیف ارسالی قابل تصحیح نخواهد بود.
- ۴- حجم تکلیف حداقل سه برگه A4 و حداکثر پنج برگه A4 باید باشد. (حدود ۷۵۰ الی ۱۲۵۰ کلمه باشد)
- ۵- دانشجو با توجه به میزان تحقیق خود می‌تواند هر تعداد از اصطلاحات یا عبارات فلسفی را شرح و بیان نماید ولی حداقل باید یکی از موارد توضیحی و تحقیقی تکلیف یک عبارت فلسفی باشد و گرنه نمره مخصوص آن از مجموع نمرات مربوط به تکلیف کسر خواهد شد. ولی یک دانشجو می‌تواند تمام تکلیف خود را اختصاص به شرح عبارات فلسفی دهد و آنها را بنحویکی پیروراند.
- ۶- زمان ارسال تکلیف هفته سیزدهم می‌باشد و به تکالیفی که با تاخیر و اصل شوند ترتیب اثر داده نمی‌شود.
- ۷- تکالیف حتی المقدور خوش خط و خوانا باشند و در برگه‌های مخصوص (فرم تکالیف) نوشته شوند.

نحوه انجام تکلیف :

مبحث مورد نظر از مفاوضات	ترم
قسم اول و دوم	۱۵۴/۲
قسم سوم و چهارم تا آخر فصل نب	۱۵۵/۱
از فصل نج قسم چهارم تا آخر کتاب	۱۵۵/۲

• مباحث کتاب برای سه ترم متوالی در نظر گرفته شده است و هر دانشجویی موظف به انجام تکلیف مربوط به ترم خود میباشد وگرنه زحمات او از لحاظ نمره ضایع خواهد شد. پس حتماً " تکلیف خودتان را با توجه به جدول مقابل انجام دهید تا قابل تصحیح باشد.

البنه دانشجویان عزیز برای توضیح مطلب همانند منابع دیگر میتوانند از سایر فصول کتاب مفاوضات بهره گیرند.

مراحل انجام تکلیف

- الف) مبحث مورد نظر را مطالعه کرده اصطلاحات و عبارات فلسفی آن را استخراج کنید.
- ب) سعی کنید تعریف هیکل مبارک از آن اصطلاح یا توضیح ایشان را ولو از فصول دیگر یا آثار دیگر پیدا کرده با ذکر منابع به ترتیب الفباء یا صفحات کتاب مرقوم نمایید.
- ج) به منابع دیگر رجوع کرده تعاریف و توضیحات اصطلاح یا عبارت فلسفی را با توجه به آنها و با ذکر منابع و مشخصات دقیق بنویسید.
- د) اگر اصطلاحی یا عبارتی بدون توضیح در کتاب مفاوضات آمده باشد آن را با استنباط خودتان و با توجه به مندرجات همان اثر توضیح دهید.
- ه) حال با توجه به آنچه از يك اصطلاح یا عبارت طی مراحل بالا بدست آورده‌اید سعی کنید با مقایسه نظر حکمای اسلامی با بیان حضرت عبدالبهاء نشان دهید که حضرت عبدالبهاء تا چه حدی آراء حکما را پذیرفته‌اند و یا چگونه بین چند رای مخالف تلفیق ایجاد کرده‌اند.

معرفی منابع جهت انجام تکلیف

- ۱- متن درس مسائل ۲ و جزوه فلسفه شرق نوشته دکتر سعیدی مندرج در متون تاریخ فلسفه و فلسفه شرق ترمهای سابق از جهاتی می‌تواند به عنوان نمونه مورد استفاده قرار گیرد.
- ۲- امربهائی و فلسفه شرق دکتر علی مراد داودی (اعلی الله مقامه) مندرج در جزوه متون تاریخ فلسفه ترمهای جاری و نیز جزوه فلسفه شرق ترمهای گذشته.
- ۳- رشحات حکمت جزء اول و دوم جناب سلیمانی
- ۴- فرهنگ علوم عقلی سید جعفر سجادی
- ۵- لوح مبارک فورول و شرح برخی از مفاهیم آن توسط دکتر داودی در سه نوار - ضمناً " توضیحات اسناد متفکر راهنمای مناسبی برای انجام تکلیف می‌باشد.

۶- نوارهای کمک آموزشی تحت عناوین کلام اسلامی و فلسفه اشراق

۷- علاقه‌مندان به بررسی کاملتر می‌توانند از سایر منابع مذکور در جزوه متون همین درس و آثار دیگر بهره

ببرند.

نحوه توزیع نمرات تکلیف

۱- نفس انجام تکلیف - سلاست و روانی عبارات - پاکیزگی و حجم مناسب تکلیف ۳/۵ نمره

۲- انتخاب اصطلاحات و عبارات فلسفی مناسب ۱/۵ نمره

۳- استدلال، استنتاج، انسجام و ارتباط منطقی و پروراندن مطلب ۱۰ نمره

جمع نمرات تکلیف ۱۵ نمره است

نمونه‌ای از اصطلاحات و عبارات فلسفی کتاب مستطاب مفاوضات

طبیعت - حقیقت - حدوث - زمان

" نفس نقائص امکان دلالت بر کمالات حق می‌کند " از فصل ب

" وجود عام عرضی است از اعراض " از فصل فب